

Státní
veterinární
správa

Odbor ochrany zdraví a pohody zvířat

**Zpráva o činnosti v oblasti ochrany
zdraví volně žijících zvířat v roce 2017**

Informační
bulletin
č. 5/2018

Obsah

1. SOUHRN ČINNOSTI V ROCE 2017	3
2. PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ V ROCE 2017	5
3. KONTROLA ZDRAVÍ VOLNĚ ŽIJÍCÍCH ZVÍŘAT A NAŘÍZENÉ VAKCINACE.....	6
3.1. Klasický mor prasat – KMP (Classical swine fever – CSF).....	6
3.2. Africký mor prasat (African swine fever – ASF).....	6
3.3. Aujeszkyho choroba prasat (Aujeszky's disease)	12
3.4. Trichinelóza divokých prasat (Trichinellosis in wild boar)	18
3.5. Trichinelóza u lišek	18
3.6. Alveokokóza lišek	19
3.7. Brucelóza zajíců (Brucellosis suis (v. leporis)	21
3.8. Tularémie (Tularemie)	21
3.9. Vzteklna (Rabies)	23
3.10. Aviární influenza - Ptačí chřipka (Avian Influenza).....	25
3.11. Monitoring parazitóz u spárkaté zvěře	28

1. Souhrn činnosti v roce 2017

Hlavním cílem činnosti v oblasti zdraví volně žijících zvířat v roce 2017 bylo sledování nálezové situace u nebezpečných nálezů nebo onemocnění, která představují riziko pro člověka (zoonóza) a v případě výskytu zabránění jejich šíření a přenosu do chovu hospodářských/zájmových zvířat a na člověka.

V roce 2017 byl monitoring zaměřen na sledování nálezů u divokých prasat, zajíců, lišek, psíků mývalovitých a volně žijících ptáků. Četnost, způsob odběru vzorku a sledované nálezky jsou každoročně stanoveny v Metodice kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace, která je vydávána formou opatření obecné povahy.

V souvislosti s výskytem nebezpečných nálezů, kterých byla až dosud Česká republika prostá, byl rok 2017 pro Státní veterinární správu mimořádně náročný. V roce 2017 došlo na území ČR k výskytu vysoce patogenní ptačí chřipky (HPAI) u volně žijících ptáků a drůbeže a dále afrického moru prasat (AMP) v populaci prasat divokých.

Po téměř deseti letech se na našem území na začátku roku 2017 potvrdila vysoce patogenní ptačí chřipka nejen u volně žijících ptáků, ale i v chovech drůbeže. Výskyt pravděpodobně souvisel s vysokými mrazy a s migrací volně žijících ptáků infikovaných virem HPAI přes naše území. K záchytu došlo v rámci monitoringu, který byl zaměřen na vyšetřování uhynulých volně žijících ptáků. Celkem bylo vyšetřeno 330 ptáků, z nichž byla HPAI potvrzena v 51 případech ve 40 různých lokalitách. Ve všech případech byla potvrzena HPAI subtypu H5N8, který v té době koloval u migrujících volně žijících vodních ptáků po celé Evropě. Nákaza se rozšířila i do chovů drůbeže, kde bylo vyhlášeno 38 ohnisek stejného subtypu HPAI jako u volně žijících ptáků.

V České republice byl dne 26. 6. 2017 potvrzen historicky první výskyt afrického moru prasat (AMP) v populaci prasat divokých na území Zlínského kraje. Včasný záchyt AMP byl umožněn celoplošným monitoringem, v rámci kterého jsou na celém území ČR vyšetřována na AMP všechna nalezená uhynulá prasata divoká již od roku 2014. Po potvrzení této nebezpečné nálezky Státní veterinární správa (SVS) v souladu s evropskou i národní legislativou přijala celou řadu opatření s cílem zabránit šíření AMP v populaci prasat divokých a zejména nedopustit jeho zavlečení do chovů domácích prasat. Ve spolupráci se všemi zainteresovanými subjekty se podařilo infekci AMP v ČR, jako v doposud jediné zemi s výskytem AMP, udržet na relativně malém území v okreseu Zlín, nedošlo k jeho dalšímu šíření. Celkem bylo od 26. 6. 2017 do 31. 12. 2017 diagnostikováno 205 pozitivních případů AMP výhradně u prasat divokých, z toho 191 případů u nalezených uhynulých a 14 případů u ulovených prasat divokých. Všechny pozitivní nálezy pochází pouze z 12 katastrálních území v okreseu Zlín (území o velikosti cca 70 km²). Přestože i takovýto lokalizovaný výskyt AMP znamená poměrně výrazná omezení zejména pro myslivce/uživatele honiteb a pro chovatele domácích prasat v postižené oblasti, dokázali jsme přijatými opatřeními výrazně snížit negativní dopady především na celý sektor chovu domácích prasat a navazující obory potravinářského průmyslu v rámci celé ČR. Rozhodujícím faktorem je skutečnost, že přijatá opatření zamezila zanesení infekce AMP do chovů domácích prasat. I přes uvedené úspěchy riziko a nebezpečí dalšího šíření AMP přetrvává. Z tohoto důvodu opatření, která jsou průběžně modifikována a doplňována v reakci na aktuální vývoj nálezové situace v ČR i okolních postižených zemích, budou uplatňována i v následujících letech. Z evropské legislativy vyplývá, že některá opatření a kontrolní mechanismy je třeba dodržovat minimálně dva roky od posledního pozitivního nálezu AMP.

V období 10. 10. 2017 – 31. 12. 2017 byl na území ČR prováděn plošný monitoring Aujeszkyho choroby prasat v populaci prasat divokých. Šlo o sérologické vyšetření přítomnosti protilátek ve vzorcích krve odebrané od všech divokých prasat ulovených na území ČR v tomto období. Důvodem tohoto testování byl jednak doplnění a aktualizace výsledků monitoringu Aujeszkyho choroby uskutečněného v letech 2011 až 2013 a jednak redukce populace prasat divokých podpořená výplatou zástřelného za prasata divoká, ze kterých byly odevzdány vzorky na vyšetření na Aujeszkyho chorobu. V celé ČR bylo při tomto monitoringu vyšetřeno celkem 82 114 prasat divokých. Nejvyšší počet prasat divokých byl uloven a vyšetřen v krajích Středočeském, Jihočeském a Plzeňském. Procento prasat divokých, která byla

v jednotlivých krajích pozitivní na přítomnost protilátek proti Aujeszkyho chorobě, se pohybuje v rozmezí od 16,3% až 28,8%, pokud nebereme za relevantní výsledky z území hlavního města Prahy. Průměrná hodnota procenta pozitivních prasat v celé ČR byla 21,4%.

Mezi nebezpečné zoonózy patří i tularemie. Od roku 2011 jsou na celém území ČR cíleně vyšetřováni uhynulí zajíci a ulovení zajíci, u kterých bylo vysloveno podezření na tuto nákazu. Zároveň je prováděn i plošný aktivní monitoring, v rámci kterého jsou vyšetřováni tři ulovení zajíci na 100 km² metodou pomalé aglutinace na výskyt protilátek. Tularémie je charakteristická přírodní ohniskovostí a její výskyt je charakteristický pro určité lokality. Cílem monitoringu je určení rizikových oblastí. Informace o míře rizika v konkrétních lokalitách jsou předávány mysliveckým sdružením a krajským hygienickým stanicím. Počet vyšetřených zajíců představoval 1427 vyšetřených v rámci aktivního, 45 v rámci pasivního monitoringu, celkem bylo zjištěno 31 pozitivních zajíců.

Nebezpečným parazitem pro člověka je *Trichinella spiralis*, jejíž vývojová stadia se mohou vyskytovat v mase divokých prasat. Proto je prováděno vyšetřování všech ulovených divokých prasat, lišek a psíků mývalovitých na přítomnost larev tohoto parazita. Za rok 2017 byl potvrzen 1 pozitivní případ u divokého prasete v Libereckém kraji a dále 7 případů u lišek a psíků mývalovitých.

V roce 2016 byl zahájen monitoring alveokokózy u lišek a v roce 2017 byl rozšířen i na psíky mývalovité. Onemocnění způsobované tasemnicí *Alveococcus multilocularis*, jejíž hlavním hostitelem je v Evropě liška obecná, je přenosné i na člověka. U něj se po nakažení vyvíjí mezihostitelské stádium, napadající především játra, ale i plíce a jiné orgány. Vyšetření se provádí u ulovených nebo uhynulých lišek nebo psíků mývalovitých na celém území ČR v rozsahu 4 ks na 100 km². V roce 2017 bylo vyšetřeno celkem 2 876 vzorků s pozitivním nálezem u 684 vzorků.

Vzteklina je virové onemocnění teplokrevných živočichů, včetně člověka, které napadá nervový systém a končí vždy smrtí. Poslední případ vztekliny byl v ČR zaznamenán u lišky v dubnu roku 2002. Riziko zavlečení nákazy na naše území však stále existuje, zejména vzhledem k nakažové situaci v Polsku. Proto stále pokračuje monitoring zahrnující vyšetření čtyř lišek nebo psíků mývalovitých na 100 km². Za rok 2017 bylo laboratorně vyšetřeno celkem 3 375 zvířat, z toho 3 121 lišek, všechna vyšetření byla negativní. V roce 2015 byl diagnostikován jeden pozitivní případ vztekliny u netopýra. Vzteklina netopýrů je považována za specifickou variantu nákazy, proto jejím výskytem není dotčen statut státu prostého vztekliny, který má ČR udělen od Mezinárodní organizace pro zdraví zvířat, OIE, od roku 2004.

Kromě výše uvedených nálezů probíhal monitoring brucelózy zajíců. Brucelóza zajíců je přenosná na člověka, k nakažení dochází zejména při nedodržení hygienických podmínek při manipulaci se zvěří a zvěřinou. Z celkem 51 vyšetřených zajíců byl nález brucelózy potvrzen u jednoho ve Zlínském kraji.

Rovněž sledování výskytu protilátek na klasický mor prasat v populaci volně žijících prasat představuje významnou součást dohledu nad nakažovou situací v ČR. V roce 2017 bylo vyšetřeno nejvíce divokých prasat v předchozích 5 letech, tj. 10 123 kusů bez pozitivního záchytu. Počet vyšetřených prasat souvisí s počtem ulovených prasat, sérologicky na přítomnost protilátek se vyšetřuje 5% odlovených prasat.

V roce 2017 byly v rámci monitoringu parazitóz u spárkaté zvěře vyšetřovány vzorky trusu z jednotlivých honiteb na základě dobrovolnosti a jako podmínka pro možné antiparazitární ošetření zvěře v následujícím roce. Z celkem 214 vyšetřených vzorků bylo označeno 45 z nich za pozitivní.

2. Personální obsazení v roce 2017

Odbor ochrany zdraví a pohody zvířat

MVDr. Petr Šatrán, Ph.D., ředitel odboru

Anna Mrázková

MVDr. Milada Dubská, vedoucí oddělení zdraví zvířat

MVDr. Martin Beňka

MVDr. Kateřina Beranová

MVDr. Marie Bleierová

MVDr. Leoš Čeleda, CSc.

MVDr. Tomáš Jarosil

MVDr. Miroslava Lutzová

MVDr. Marie Sopková

MVDr. Petr Kučinský, CSc., vedoucí oddělení pro řešení krizových situací

MVDr. Petra Charvátová

MVDr. Katarína Juhásová

Ing. František Svoboda

MVDr. Richard Wallo

3. Kontrola zdraví volně žijících zvířat a nařízené vakcinace

3.1. Klasický mor prasat – KMP (Classical swine fever – CSF)

Klasický mor prasat je nebezpečná nákaza, která postihuje prase domácí a černou zvěř. Původcem je RNK virus, který se šíří nemocnými prasaty, výměšky nemocných prasat a masem. Virus přenáší i drobní hlodavci, ptáci a ektoparazitě. Průběh je od perakutního po chronický. Při posledním výskytu této nákazy v Německu a na Slovensku převažoval spíše chronický s málo výraznými změnami, což bylo příčinou poměrně značného rozšíření této nákazy mezi chovy. Vakcinace je v ČR od roku 1992 zakázána.

KMP se na území ČR nevyskytuje od roku 1999, kdy byl zjištěn poslední případ výskytu viru u černé zvěře. Poslední ohnisko u domácích prasat bylo v roce 1997 na okrese Kroměříž. Poslední sérologický nález u divokých prasat byl v srpnu 2010 v okrese Jindřichův Hradec. Monitoring nálezové situace je prováděn dle Metodiky kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace, která stanovuje rozsah a způsob odběru vzorků jak u domácích tak divokých prasat. V roce 2010 došlo ke změně Metodiky v oblasti monitoringu u divokých prasat a to z důvodů velice nízkého výskytu protilátek v populaci divokých prasat.

V květnu 2016 Světová organizace pro zdraví zvířat (OIE) v Paříži zařadila Českou republiku mezi země prosté KMP.

Na území EU se naposledy vyskytl klasický mor prasat u divokých prasat v roce 2015 v Lotyšsku.

Rozsah vyšetření u prasat divokých

Na celém území České republiky se sérologicky vyšetřuje 5 % odlovených prasat divokých a to do doby prvního pozitivního sérologického vyšetření. Dále se sérologicky a virologicky vyšetřují všechna nalezená uhynulá divoká prasata.

Tabulka č. 1: Vyšetření na klasický mor u prasat divokých 2012 - 2017

Rok	Sérologické vyšetření	Počet pozitivních	Virologické vyšetření	Počet pozitivních
2012	6 501	0	344	0
2013	6 365	0	380	0
2014	7 398	0	325	0
2015	8 930	0	326	0
2016	6 924	0	271	0
2017	10 123	0	1 565	0

3.2. Africký mor prasat (African swine fever – ASF)

Africký mor prasat (AMP) je nebezpečné, vysoce nakažlivé onemocnění domácích i divokých prasat všech plemen a věkových kategorií. Na člověka se nepřenáší. Původcem nákazy je DNA virus, který se ve vnímavých prasečích populacích velmi rychle šíří a u nakažených zvířat vyvolává širokou škálu klinických příznaků. Onemocnění se projevuje vysokou horečkou až 42 °C, která může podle průběhu trvat i několik dnů. První příznaky se objevují při poklesnutí teploty. Zvířata jsou malátná, těžce dýchají, nepřijímají potravu, trpí krvavým průjmem, zvrací a mají cyanotickou kůži. Klinické příznaky se podobají klasickému moru prasat, ale průběh je rychlejší.

AMP je charakteristický vysokou, téměř 100 % letalitou. Onemocnění se může rychle šířit nejen přímým kontaktem s nakaženým zvířetem, ale i prostřednictvím produktů získaných z nakažených zvířat nebo kontaminovanými předměty a krmivem.

Virus AMP patří mezi DNA viry a je v současné době jediným zástupcem rodu Asfvirus a čeledi Asfarviridae. Zároveň je jediným známým DNA virem, který je přenášen členovci. Virus se nachází v krvi, tkáňových tekutinách, vnitřních orgánech a sekretech a exkretech nemocných zvířat. Je vysoce rezistentní vůči nízkým teplotám i vysušení. Virus se může vylučovat sekrety a exkrekty již 1-2 dny před klinickými příznaky, nejvíce však v době septikémie. Virus je vysoce odolný ve vnějším prostředí i v materiálech živočišného původu. V kontaminovaných výbězích zůstává plně infekční nejméně po dobu jednoho měsíce, v trusu přežívá při pokojové teplotě 11 dnů, v krvi uchovávané při 4 °C až rok a půl. Ve vykostěném vepřovém masu, uskladněném při teplotě 4 °C, zůstává infekční po dobu 150 dnů, 140 dnů v sušené šunce a dokonce několik let v masu zmraženém. Velmi často nastává přenos nákazy právě prostřednictvím syrových nebo nedostatečně tepelně upravených výrobků obsahujících vepřové maso. Virus je spolehlivě ničen vysokými teplotami. Při 56 °C je inaktivován za 70 minut a při 60 °C již za 20 minut.

Léčba AMP neexistuje. V současné době není k dispozici účinná vakcína, což významně komplikuje možnosti prevence proti této nebezpečné nákaze.

Při výskytu AMP v populaci volně žijících zvířat je v zamořené oblasti zakázán lov a krmení divokých prasat. Důvodem tohoto opatření je prostá skutečnost, že ke zdolávání nákazy v populaci divokých zvířat nelze použít postupy, které se aplikují při výskytu nákazy v chovu hospodářských zvířat. V uzavřeném objektu farmy s hospodářskými zvířaty, kde známe všechny údaje o počtu a zdravotním stavu vnímavých zvířat a kde je možné omezit a kontrolovat pohyb zvířat a jejich produktů, lze použít standardní metody eradikace jako redukce výskytu původce (dezinfekce), redukce možností přenosu (dezinfekce, dezinsekce, deratizace, biologická bezpečnost) a redukce vnímavé populace (usmrcení vnímavých zvířat). Tyto postupy nejsou ve volné přírodě použitelné. Proto je při výskytu nákazy u volně žijících zvířat „první pomocí“ minimalizace možností šíření nákazy. K tomu právě slouží především omezení všech činností, které by vedly k větší míře pohybu a shromažďování zvířat. Proto je i klíčovým opatřením zákaz lovu a krmení divokých prasat. Současně však musí probíhat aktivní vyhledávání uhynulých divokých prasat v definované zamořené oblasti a vyšetřování vzorků z jejich těl. Tato činnost má za cíl jednak snížení množství infekčního materiálu v oblasti a jednak získání přesnějších informací o rozšíření nákazy. Další možná opatření mohou být zavedena až po získání dostatečného množství informací o rozšíření nákazy a o dynamice změn jejího výskytu. Na vyhodnocení situace se musí podílet nejen veterinární správa ale i odborná skupina tvořená veterinárními lékaři, myslivci, biologi zabývajícími se volně žijícími zvířaty a epizootologi. Součástí dalších opatření může být i odlov divokých prasat v zamořené oblasti. Lov v zamořené oblasti však je možné provádět pouze při splnění přísných požadavků na biologickou bezpečnost při lovu a přepravě uloveného kusu. Jeho transport musí být proveden tak, aby byla minimalizována vzdálenost přepravy. Při transportu musí být použit takový postup a takové obaly, aby byla minimalizována kontaminace prostředí. Rovněž odběr vzorku musí proběhnout tak, aby nedošlo ke kontaminaci. Při lovu v zamořené oblasti nesmí ulovený kus opustit zamořenou oblast a je neškodně odstraněn v asanačním ústavu, ve kterém je zajištěn i úřední odběr vzorku.

V České republice byl dne 26. 6. 2017 potvrzen historicky první výskyt AMP v populaci prasat divokých na území Zlínského kraje. Včasný záchyt AMP byl umožněn celoplošným monitoringem, v rámci kterého jsou na celém území ČR vyšetřována na AMP všechna nalezená uhynulá prasata divoká již od roku 2014. Po potvrzení této nebezpečné nákazy bylo ustanoveno Národní centrum tlumení nákazy a byla s okamžitou platností vydána mimořádná veterinární opatření. V souladu s legislativou ČR i EU byla vymezena zamořená oblast zahrnující celý okres Zlín (1033 km²). V této oblasti byla nařízena řada opatření k zabránění šíření AMP v populaci prasat divokých a zejména k zamezení zavlečení AMP do chovů domácích prasat. Byl vydán zákaz lovu a krmení prasat divokých, nařízeno aktivní vyhledávání a hlášení uhynulých prasat divokých. Chovatelům domácích prasat bylo nařízeno provést soupis všech kategorií prasat chovaných na hospodářství a stanovena pravidla biologické bezpečnosti chovů, zejména zamezení kontaktu domácích prasat s prasaty divokými, používání desinfekčních prostředků na vstupech do hospodářství, hlášení úhynů a nemocných prasat s podezřením na AMP, kontrola všech přesunů prasat, povinnost hlásit domácí porážky prasat. Na vnější hranici oblasti s výskytem pozitivních

nálezů AMP u prasat divokých (cca 58 km²) byly instalovány pachové a elektrické ohradníky k omezení migrace prasat divokých z této tzv. vysoce rizikové oblasti. Kolem zamořené oblasti byla vymezena oblast s intenzivním odlovem, kde bylo žádoucí snížit hustotu populace prasat divokých. Proto zde byl nařízen intenzivní celoroční lov všech kategorií prasat divokých a tento lov byl podpořen vyplácením zástřelného. Všechna prasata divoká ulovená v této oblasti byla vyšetřována na AMP, všechna s negativním výsledkem. Na celém území ČR byl vydán zákaz krmení prasat divokých, zákaz zkrmování kuchyňských odpadů domácím prasatům a nařízen celoroční intenzivní lov prasat divokých. V závislosti na vývoji nakažové situace byl postupně povolen odchyt a individuální lov prasat divokých i v zamořené oblasti. Ve vysoce rizikové oblasti byly vyčleněny zemědělské plodiny sloužící jako úkryt pro divoká prasata, instalována odchytová zařízení a při lovu byla využita spolupráce s Policií ČR.

Zásadním opatřením pro snížení rizika šíření AMP v populaci prasat divokých je důsledné vyhledávání a odstraňování kadáverů z prostředí. Proto SVS klade důraz na tuto činnost a podporuje ji vyplácením nálezného za každý nalezený kus prasete divokého, od kterého je následně odebrán vzorek k laboratornímu vyšetření na AMP.

Největším rizikem pro zavlečení AMP do chovů domácích prasat jsou neregistrované chovy s nižší úrovní biologické bezpečnosti. Z tohoto důvodu byl vydán zákaz chovu domácích prasat v neregistrovaných hospodářstvích ve vysoce rizikové oblasti (od 1. 12. 2017).

V hospodářstvích s chovem prasat byly realizovány kontroly se zaměřením na dodržování zásad biologické bezpečnosti; v zamořené oblasti zahrnovaly i odběry vzorků k laboratornímu vyšetření na AMP v souladu s legislativou.

Důsledným uplatňováním přijímaných opatření se podařilo zabránit šíření infekce AMP v populaci prasat divokých a zavlečení AMP do chovů domácích prasat.

Celkem bylo od 26. 6. 2017 do 31. 12. 2017 diagnostikováno 205 pozitivních případů AMP u prasat divokých, z toho 191 případů u nalezených uhynulých a 14 případů u ulovených prasat divokých.

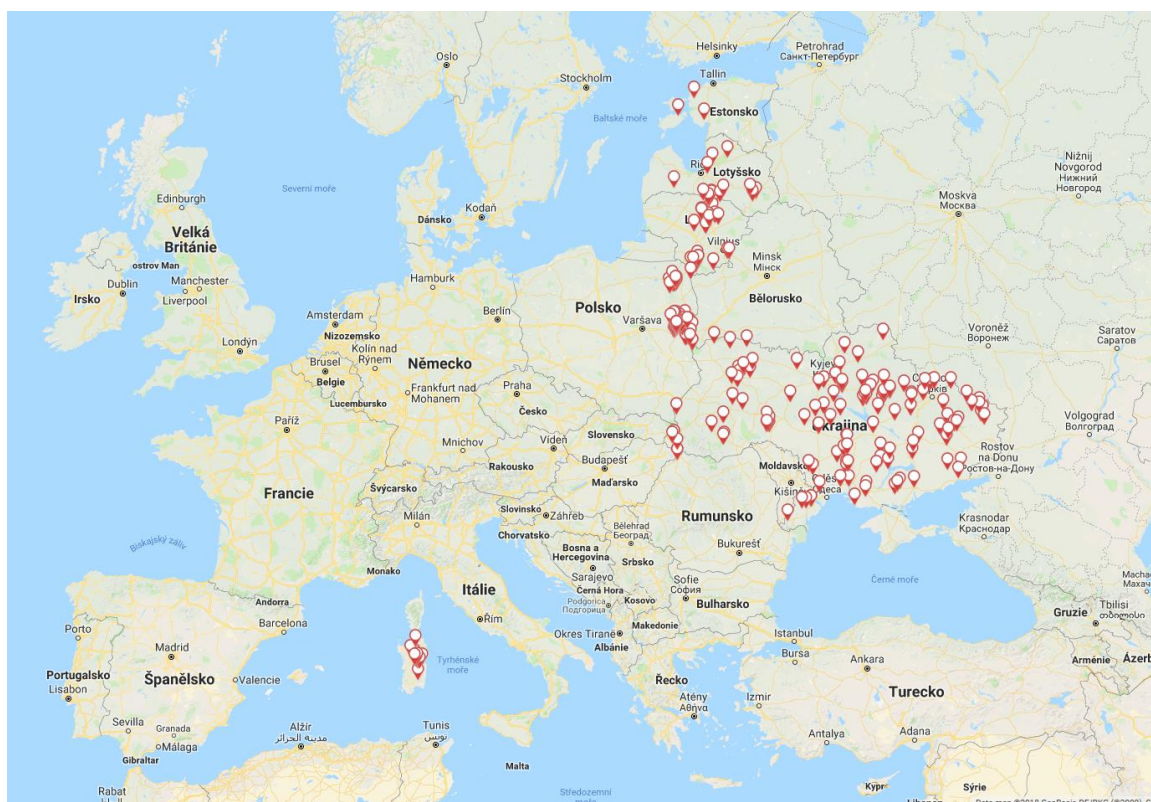
Tabulka č. 2: Pasivní monitoring AMP u nalezených uhynulých prasat divokých na celém území ČR v letech 2014 - 2017

Pasivní monitoring AMP u nalezených uhynulých prasat divokých na celém území ČR								
1. 1. 2014 - 31. 12. 2017								
Rok	2014		2015		2016		2017	
Celá ČR	vyšetřeno	pozitivních	vyšetřeno	pozitivních	vyšetřeno	pozitivních	vyšetřeno	pozitivních
	243	0	348	0	404	0	1 662	191

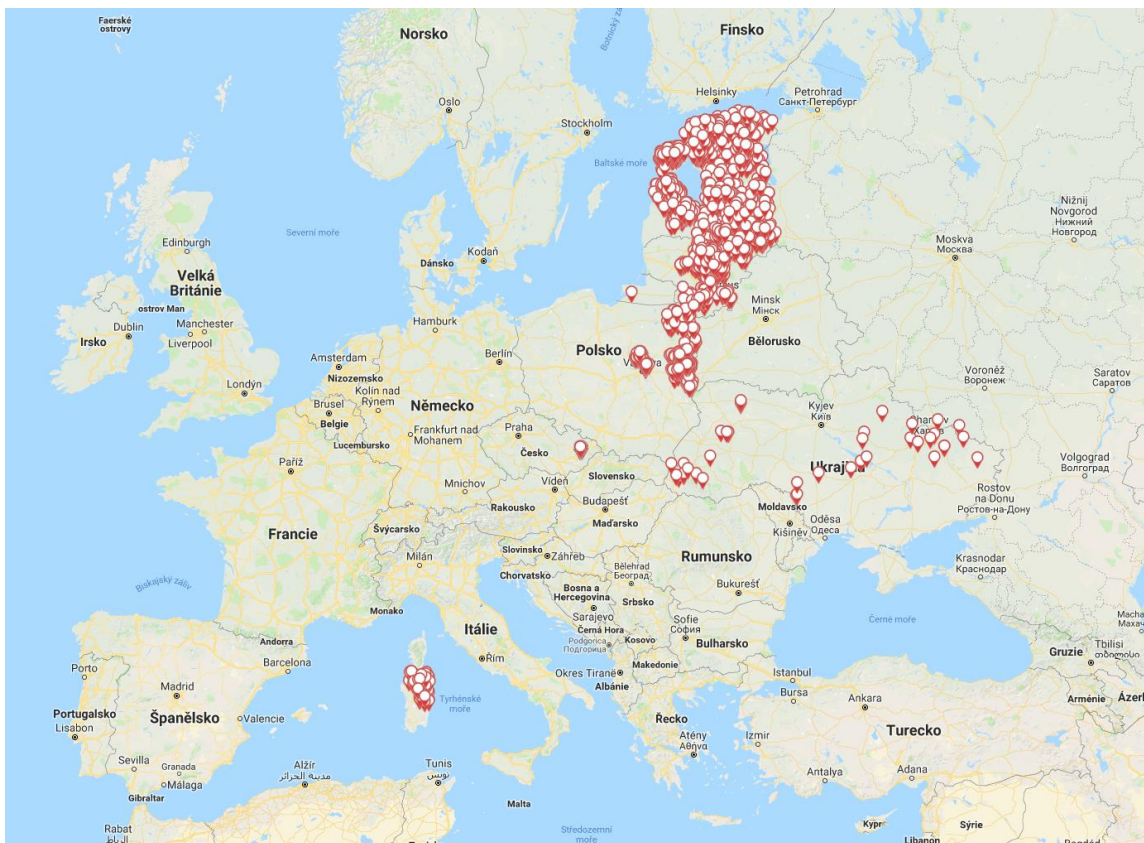
Tabulka č. 3: Počet prasat divokých vyšetřených na africký mor prasat v období 26. 6. - 31. 12. 2017

		oblast	celkem	pozitivní	% pozitivních	negativní
Počet prasat divokých vyšetřených na AMP	nalezených uhynulých	vysoce riziková oblast v rámci zamořené oblasti (uvnitř ohradníků)	232	184	79	48
		zamořená oblast (vně ohradníků)	80	7	9	73
		Zlínský kraj mimo zamořenou oblast	62	0	0	62
		ostatní oblasti ČR	1 248	0	0	1 248
	uložených	zamořená oblast s nižším rizikem	1 539	0	0	1 539
		zamořená oblast s vyšším rizikem	567	14		553
		oblast s intenzivním odlovem	10 920	0	0	10 920
Celkem			14 648	205	nehodnoceno	14 443

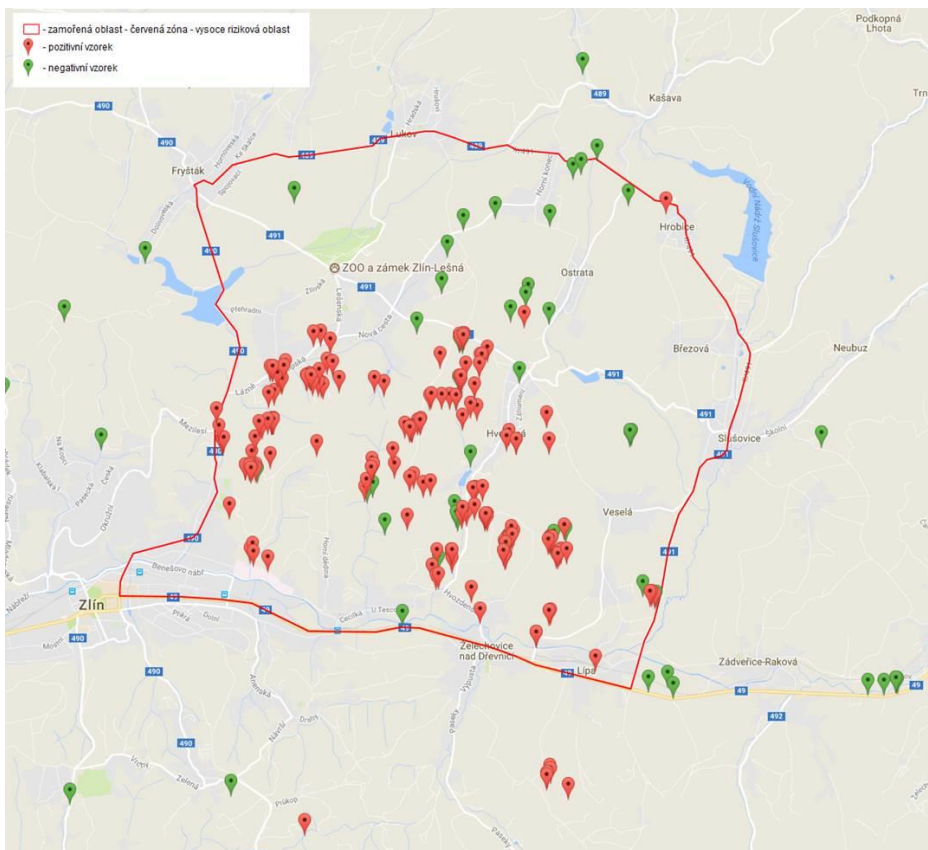
Mapa č. 1: Výskyt ASF u domácích prasat v Evropě v roce 2017

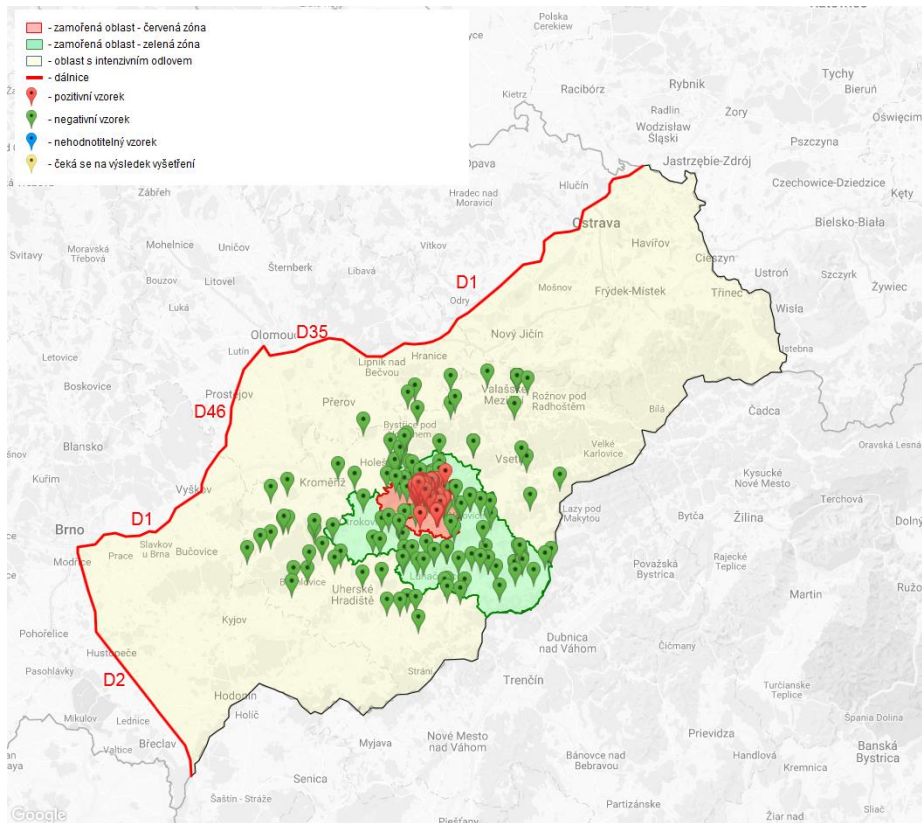
Mapa č. 2: Výskyt ASF u divokých prasat v Evropě v roce 2017

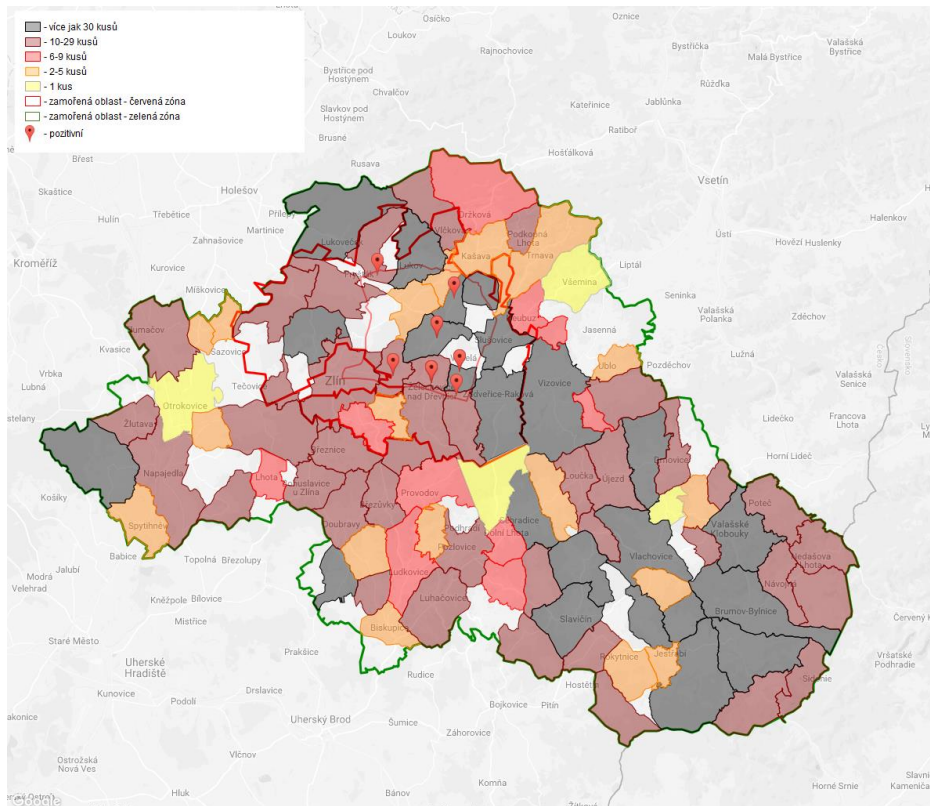
Mapa č. 3: Přehled pozitivních a negativních nálezů uhynulých divokých prasat - vysoce riziková oblast v rámci zamořené oblasti (uvnitř ohradníků) – 21. 6. - 31. 12. 2017

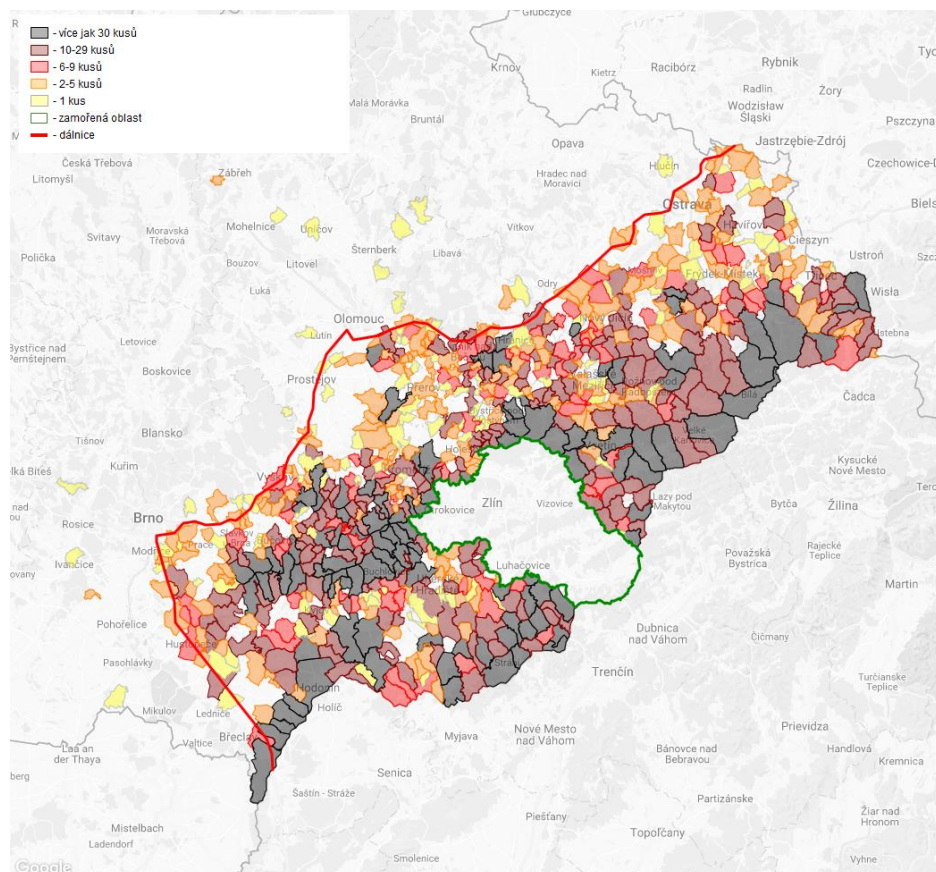
Mapa č. 4: Přehled výsledků vyšetření vzorků uhynulých divokých prasat – Zlínský kraj – do 31. 12. 2017

Mapa č. 5: Přehled vyšetřených odlovených divokých prasat v zamořené oblasti (okres Zlín) do 31. 12. 2017

Mapa č. 6: Přehled intenzity odlovených divokých prasat v oblasti s intenzivním odlovem do 31. 12. 2017

3.3. Aujeszkyho choroba prasat (Aujeszky's disease)

Aujeszkyho choroba je nebezpečná nákaza více druhů, přičemž prase je považováno za přirozeného hostitele, od kterého je nákaza přenosná na skot, ovce, kozy, psy, kočky, králíky i na volně žijící živočichy, u kterých vyvolává nesnesitelné svědění a následný úhyn. Nákaza se na člověka nepřenáší.

U prasat je morbidita téměř 100 %, mortalita u selat činí 80 – 100 %. Dospělá prasata nákazu většinou přežívají.

Při vstupu ČR do EU bylo rozhodnutím Komise č. 320/2004 ze dne 31. března 2004 celé území České republiky prohlášeno za úředně prosté Aujeszkyho choroby prasat ve vztahu k chovu domácích prasat. Poslední případ se vyskytl v malochovu v Nové Vsi na okrese Benešov v březnu 2004. Jednalo se o přenos nákazy z uloveného divočáka na domácí prasata. Všechna prasata v chovu byla vyšetřena, pozitivní tři kusy byly utraceny, negativní byly poraženy.

V období 10. 10. 2017 – 31. 12. 2017 byl na území ČR prováděn plošný monitoring Aujeszkyho choroby prasat v populaci prasat divokých. Šlo o sérologické vyšetření přítomnosti protilátek ve vzorcích krve odebrané od všech divokých prasat ulovených na území ČR v tomto období. Důvody tohoto testování byly jednak doplnění a aktualizace výsledků monitoringu Aujeszkyho choroby uskutečněného v letech 2011 až 2013 a jednak redukce populace prasat divokých podpořená výplatou zástřelného za prasata divoká, ze kterých byly odevzdány vzorky na vyšetření na Aujeszkyho chorobu.

Počet prasat divokých ulovených a vyšetřených v jednotlivých krajích a výsledky vyšetření těchto prasat jsou zřejmé z tabulky č. 4. V celé ČR bylo při tomto monitoringu vyšetřeno celkem 82 114 prasat divokých. Nejvyšší počet prasat divokých byl uloven a vyšetřen v krajích Středočeském, Jihočeském a Plzeňském. Procento prasat divokých, která byla v jednotlivých krajích pozitivní na přítomnost protilátek proti Aujeszkyho chorobě, se pohybuje v rozmezí od 16,3% až 28,8%, pokud nebereme za relevantní

výsledky z území hlavního města Prahy. Průměrná hodnota procenta pozitivních prasat v celé ČR činí 21,4%.

Nabízí se srovnání s výsledky monitoringu prováděného v období srpen 2011 až leden 2013. Zde bylo období testování výrazně delší než necelé 3 měsíce, ve kterých probíhal monitoring v roce 2017. Pro monitoring 2011- 2013 však byly využity vzorky, které se odebíraly od ulovených prasat divokých pro vyšetření na klasický mor prasat, a nebyla tedy vyšetřena všechna ulovená prasata divoká. Počet vyšetřených prasat divokých byl proto přes delší období provádění monitoringu výrazně nižší (5 627) než počet prasat zahrnutých do testování v roce 2017 (82 114). Vyšetření u prasat ulovených v letech 2011 až 2013 přineslo pozitivní výsledek u celkem 1 850 divokých prasat z celkem 5 627 vyšetřených (33,0%). Procento pozitivních z loňského roku činí 21,4%. Je tedy možné konstatovat mírně klesající trend procenta pozitivních, který koreluje i s hodnotou zjištěnou při monitoringu v roce 2004 (47,6%).

Tabulka č. 4: Počet vyšetřených divokých prasat a počet a procento pozitivních divokých prasat po krajích

kraj	počet vyšetřených	počet pozitivních	% pozitivních
Hlavní město Praha	129	17	13,2%
Jihomoravský kraj	6 779	1 671	24,6%
Jihočeský kraj	10 633	2 324	21,9%
Pardubický kraj	5 246	1 145	21,8%
Královéhradecký kraj	4 091	947	23,1%
Kraj Vysočina	5 724	931	16,3%
Karlovarský kraj	2 919	614	21,0%
Liberecký kraj	2 886	591	20,5%
Olomoucký kraj	3 863	1 114	28,8%
Plzeňský kraj	10 164	1 871	18,4%
Středočeský kraj	15 172	2 946	19,4%
Moravskoslezský kraj	3 163	751	23,7%
Ústecký kraj	8 295	1 809	21,8%
Zlínský kraj	3 050	834	27,3%
Celkem	82 114	17 565	21,4%

Počet prasat ulovených a vyšetřených v jednotlivých okresech znázorňuje tabulka č. 6 a mapa č. 7. Zde je patrný relativně nižší počet vyšetřených prasat ve Zlínském kraji a v přilehlých okresech krajů Jihomoravského, Olomouckého a Moravskoslezského. Tato skutečnost souvisí s výskytem afrického moru prasat ve Zlínském kraji a s prováděním intenzivního lovu a aktivního monitoringu výskytu afrického moru prasat u divokých prasat ulovených ve zmíněných oblastech již od léta 2017. V rámci tohoto monitoringu jsou zde lovci motivováni k lovu prostřednictvím zástřelného za ulovená prasata, ze kterých byl odevzdán vzorek k vyšetření na africký mor prasat. Proto prasata ulovená v těchto oblastech byla do monitoringu Aujeszkyho choroby zahrnuta pouze v případě, že vzorek odebraný na vyšetření na africký mor prasat byl současně použitelný i pro vyšetření na Aujeszkyho chorobu.

Procento prasat divokých s výsledkem vyšetření pozitivním na přítomnost protilátek proti Aujeszkyho chorobě v jednotlivých okresech je zřejmé z tabulky č. 6 a z mapy č. 8. Toto procento se v jednotlivých okresech pohybuje v rozmezí 11,2% - 36,6%. Nejvyšší hodnoty procenta pozitivních byly zjištěny v okresech na území Jihomoravského, Olomouckého a Moravskoslezského kraje. Na území Čech nadprůměrnou hodnotu procenta pozitivních vykazují okresy Chomutov, Most, Hradec Králové, Jičín, Písek a České Budějovice.

Z výsledků popsaného monitoringu vyplývá, že u zhruba 1/4 divokých prasat na celém území ČR se vyskytují protilátky proti viru Aujeszkyho choroby. Přítomnost protilátek potvrzuje přítomnost viru v populaci divokých prasat a skutečnost, že se část populace divokých prasat se tímto virem v průběhu

svého života setkala. Přítomnost protilátek neznámá, že všechna sérologicky pozitivní prasata jsou nezbytně aktivními vylučovateli viru. Toto riziko však existuje a souvisí se specifickými vlastnostmi původce onemocnění, kterým je *Suid herpesvirus 1 (SHV-1)* z čeledi Herpesviridae. A právě proto, že se jedná o herpesvirovou nákazu, která je charakteristická možností latence, je velmi obtížné definovat množství vylučovatelů viru. Přirození hostitelé Aujeszkyho choroby, kterými jsou domácí a divoká prasata, na rozdíl od ostatních vnímavých druhů nákazu přežívají a po uzdravení u nich přechází infekce do latentního stádia. Latentní infekce je charakterizována bezpříznakovou přítomností viru v hostitelském organismu. Tento o rovnovážný stav mikro- a makroorganismu však může být kdykoliv narušen stresem či dalšími faktory snižujícími rezistenci. Proto u zvířat s latentní infekcí stále existuje možnost vylučování původce do vnějšího prostředí nebo opětovného propuknutí onemocnění. Je tedy nadále aktuální věnovat pozornost prevenci. Pro chovy domácích prasat prevence zavlečení nákazy spočívá v dodržování zásad biologické bezpečnosti. Prevence onemocnění loveckých psů znamená hlavně omezit kontakt psů s divokými prasaty a nekrmit psy syrovým masem či vnitřnostmi z divočáka.

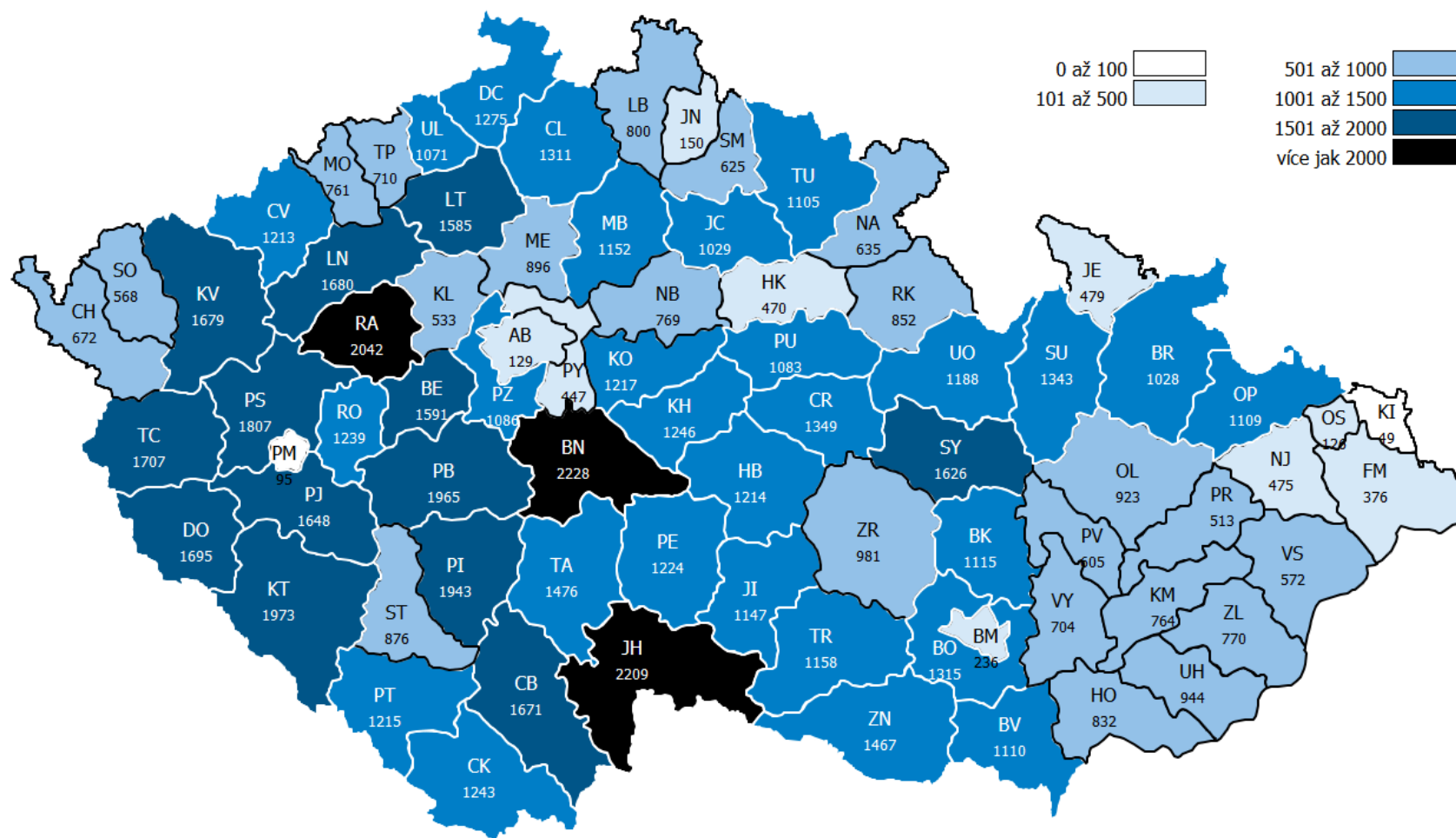
Tabulka č. 5: Počet případů onemocnění loveckých psů Aujeszkyho chorobou v letech 2013 - 2017

rok	počet případů	kraj	okres
2013	3	Jihočeský	České Budějovice
		Středočeský	Rakovník
		Moravskoslezský	Ostrava
2014	2	Jihočeský	Tábor
		Pardubický	Svitavy
2015	0	-	-
2016	1	Olomoucký	Olomouc
2017	4	Plzeňský	Klatovy
		Jihočeský	Písek
		Plzeňský	Tachov
		Moravskoslezský	Opava

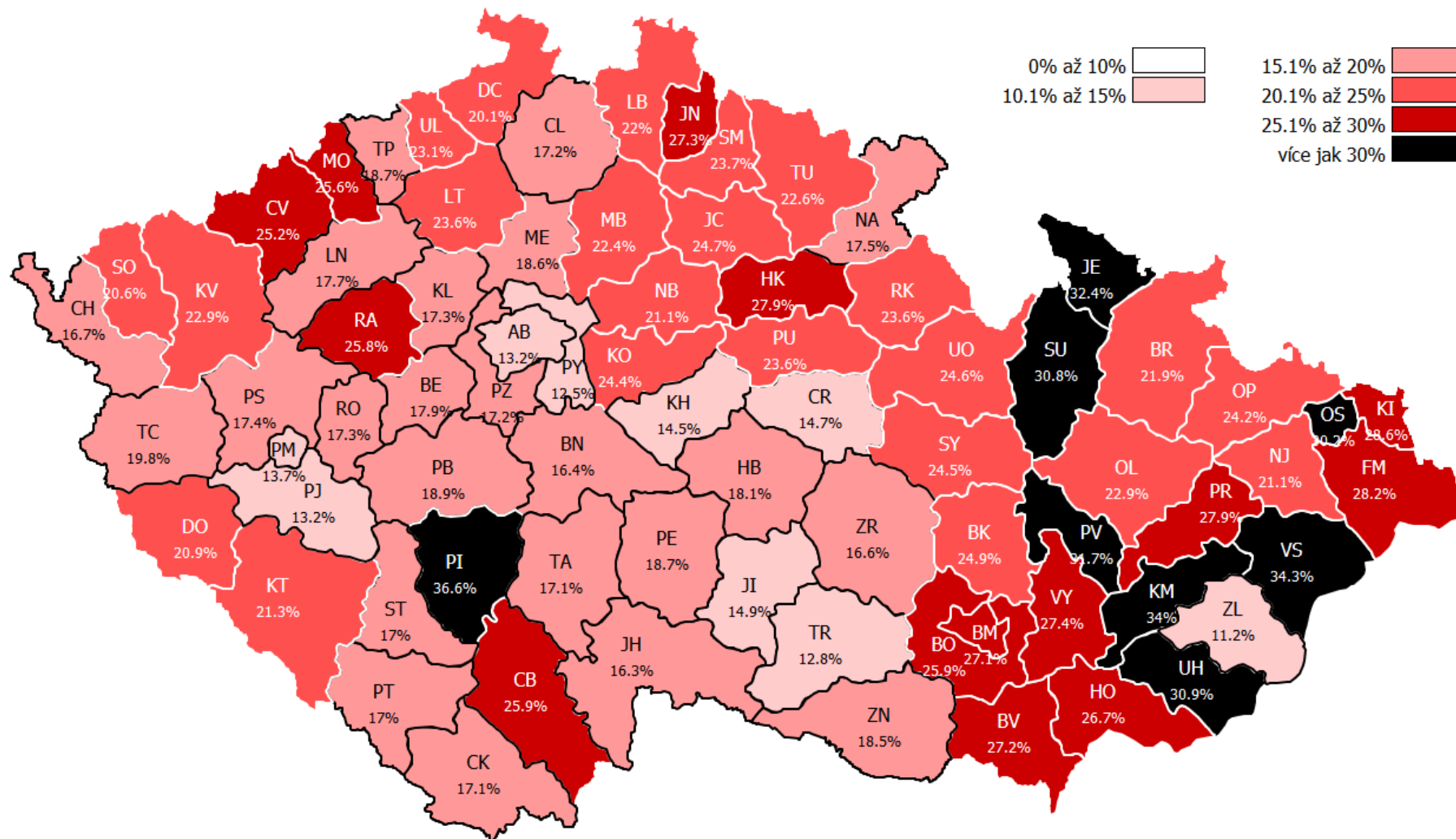
Tabulka č. 6: Počet vyšetřených divokých prasat a počet a procento pozitivních divokých prasat po okresech

okres		počet vyšetřených	počet pozitivních	% pozitivních	okres		počet vyšetřených	počet pozitivních	% pozitivních
Benešov	BN	2 228	365	16,4%	Nymburk	NB	769	162	21,1%
Beroun	BE	1 591	284	17,9%	Olomouc	OL	923	211	22,9%
Blansko	BK	1 115	278	24,9%	Opava	OP	1 109	268	24,2%
Brno - město	BM	236	64	27,1%	Ostrava - město	OS	126	38	30,2%
Brno - venkov	BO	1 315	340	25,9%	Pardubice	PU	1 083	256	23,6%
Bruntál	BR	1 028	225	21,9%	Pelhřimov	PE	1 224	229	18,7%
Břeclav	BV	1 110	302	27,2%	Písek	PI	1 943	712	36,6%
Česká Lípa	CL	1 311	226	17,2%	Plzeň - jih	PJ	1 648	218	13,2%
České Budějovice	CB	1 671	432	25,9%	Plzeň - město	PM	95	13	13,7%
Český Krumlov	CK	1 243	213	17,1%	Plzeň - sever	PS	1 807	314	17,4%
Děčín	DC	1 275	256	20,1%	Praha - město	AB	129	17	13,2%
Domažlice	DO	1 695	354	20,9%	Praha - východ	PY	447	56	12,5%
Frýdek - Místek	FM	376	106	28,2%	Praha - západ	PZ	1 086	187	17,2%
Havlíčkův Brod	HB	1 214	220	18,1%	Prachatice	PT	1 215	206	17,0%
Hodonín	HO	832	222	26,7%	Prostějov	PV	605	192	31,7%
Hradec Králové	HK	470	131	27,9%	Přerov	PR	513	143	27,9%
Cheb	CH	672	112	16,7%	Příbram	PB	1 965	371	18,9%
Chomutov	CV	1 213	306	25,2%	Rakovník	RA	2 042	526	25,8%
Chrudim	CR	1 349	198	14,7%	Rokycany	RO	1 239	214	17,3%
Jablonec nad Nisou	JN	150	41	27,3%	Rychnov nad Kněžnou	RK	852	201	23,6%
Jeseník	JE	479	155	32,4%	Semily	SM	625	148	23,7%
Jičín	JC	1 029	254	24,7%	Sokolov	SO	568	117	20,6%
Jihlava	JI	1 147	171	14,9%	Strakonice	ST	876	149	17,0%
Jindřichův Hradec	JH	2 209	360	16,3%	Svitavy	SY	1 626	399	24,5%
Karlovy Vary	KV	1 679	385	22,9%	Šumperk	SU	1 343	413	30,8%
Karviná	KI	49	14	28,6%	Tábor	TA	1 476	252	17,1%
Kladno	KL	533	92	17,3%	Tachov	TC	1 707	338	19,8%
Klatovy	KT	1 973	420	21,3%	Teplice	TP	710	133	18,7%
Kolín	KO	1 217	297	24,4%	Trutnov	TU	1 105	250	22,6%
Kroměříž	KM	764	260	34,0%	Třebíč	TR	1 158	148	12,8%
Kutná Hora	KH	1 246	181	14,5%	Uherské Hradiště	UH	944	292	30,9%
Liberec	LB	800	176	22,0%	Ústí nad Labem	UL	1 071	247	23,1%
Litoměřice	LT	1 585	374	23,6%	Ústí nad Orlicí	UO	1 188	292	24,6%
Louny	LN	1 680	298	17,7%	Vsetín	VS	572	196	34,3%
Mělník	ME	896	167	18,6%	Vyškov	VY	704	193	27,4%
Mladá Boleslav	MB	1 152	258	22,4%	Zlín	ZL	770	86	11,2%
Most	MO	761	195	25,6%	Znojmo	ZN	1 467	272	18,5%
Náchod	NA	635	111	17,5%	Žďár nad Sázavou	ZR	981	163	16,6%
Nový Jičín	NJ	475	100	21,1%	Celkem	ČR	82 114	17 565	21,4%

Mapa č. 7: Počet vyšetřených divokých prasat po okresech

Mapa č. 8: Počet pozitivních divokých prasat po okresech

3.4. Trichinelóza divokých prasat (Trichinellosis in wild boar)

Svalovec, *Trichinella* spp. je parazit vyvolávající onemocnění zvané trichinelóza. Taxonomicky patří mezi hlístice (Nematoda, hlístkové, řád Enoplida), tedy mezi nečlánkované červy odděleného pohlaví. V dospělosti dosahuje samec délky 1,5 mm a samice 3 až 4 mm. Z domácích zvířat parazituje nejvíce u prasat, psů, koček a koní. Z divokých zvířat jsou to především divoká prasata, drobní hlodavci, lišky, tchoři, jezevci, vlci, medvědi, hyeny, lvi a leopardi, mořští savci aj. V našich podmínkách bývá obvykle zdrojem nákazy maso divočáka.

V České republice byl v roce 2017 zaznamenán pouze jeden případ záchytu *Trichinella* spp. u prasete divokého (odloveného v katastrálním území Oldřichov v Hájích v Libereckém kraji).

Rozsah vyšetřování u divokých prasat

Vyšetření se provádí u všech ulovených divokých prasat určených pro osobní spotřebu uživatelem honitby nebo oprávněným účastníkem lovu.

Tabulka č. 7: Vyšetření divokých prasat na trichinely 2012 - 2017

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2012	98 852	0
2013	125 193	4
2014	126 098	0
2015	185 042	2
2016	163 546	4
2017	230 998	1

3.5. Trichinelóza u lišek

Jedná se o stejného parazita, který je zjišťován při vyšetření divokých prasat. Monitoring výskytu tohoto parazita u lišek začal v roce 2014 a bude pokračovat i v následujících letech.

Rozsah vyšetřování u lišek

Vyšetření se provádí ze vzorků svaloviny ulovených, uhynulých, případně utracených lišek nebo psíků mývalovitých, které byly zaslány na vyšetření na vzteklinu. Vyšetření se provádí trávící metodou. V roce 2017 bylo vyšetřeno 2 942 lišek, u 7 z nich byl zjištěn pozitivní nález.

Tabulka č. 8: Vyšetření lišek nebo psíků mývalovitých na trichinely 2014 - 2017

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2014	3 044	4
2015	2 509	4
2016	3 015	5
2017	2 942	7

Mapa č. 9: Pozitivní nálezy trichinelózy u lišek v roce 2017

3.6. Alveokokóza lišek

Alveokokóza je parazitární onemocnění způsobované tasemnicí *Alveococcus multilocularis*, jejímž mezipřijímatelem může být i člověk.

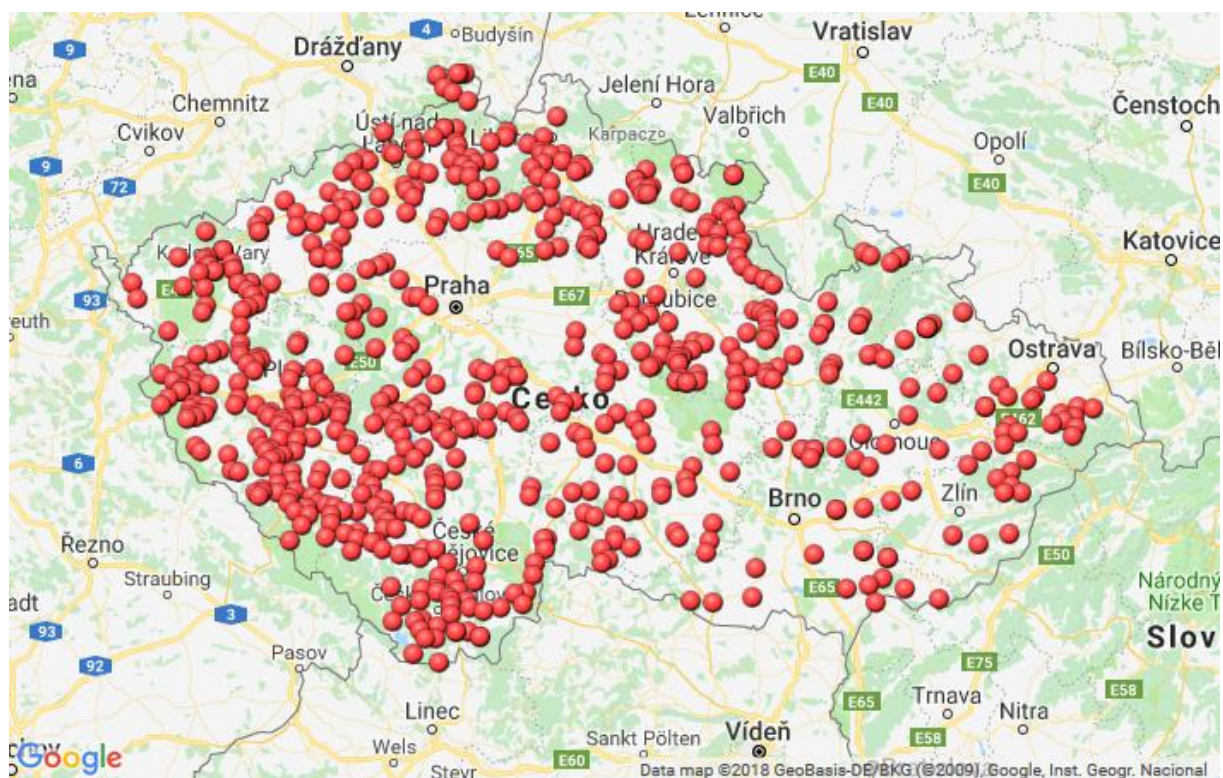
Dospělá tasemnice *Alveococcus multilocularis* mající tělo dlouhé 1,2 - 4,5 mm, složené z dvou až šesti článků, žijí v tenkém střevě masožravců. V Evropě je hlavním hostitelem liška obecná, může se ale vyskytovat také u psů a koček v oblastech výskytu hlodavců, kteří jsou hlavními mezipřijímatelem této tasemnice. U zralých tasemnic se z posledního článku uvolňují drobná vajíčka, která se s trusem zvířat dostávají do vnějšího prostředí, kde mohou ulpět na vegetaci i lesních plodech (borůvky, jahody, houby atd.). Ve vnějším prostředí jsou vajíčka velmi odolná. Přežívají až 8 měsíců plně schopná nakazit mezipřijímatele. Mezipřijímatelem jsou různé druhy drobných savců, např. hraboš polní, hryzec vodní, hrabošík podzemní, norník rudý, myš domácí a ondatra pižmová. Náhodně se může vajíčka infikovat i člověk. V zaživacím ústrojí mezipřijímatele se z vajíčka uvolní larva, která se přes stěnu střevním cévním řečištěm dostává především do jater, případně plic a jiných orgánů. V těchto orgánech se u člověka po velmi dlouhé inkubační době, trvající až několik let vytváří další stadium - boubel. Je to komplex navzájem spojených měchýřků, obsahujících zárodky tasemnice, která se vnějším pučením množí a infiltrují okolní tkáň. Podobně jako zhoubný nádor mohou i metastázovat do vzdálenějších orgánů (mozek, plíce apod.). Po pozření infikovaného mezipřijímatele vhodným druhem masožravce, dojde k uvolnění zárodku, který postupně dospívá.

V České republice byl v roce 2016 zahájen monitoring alveokokózy u lišek. Vyšetřovány byly dvě lišky na 100 km², celkem 1 567 vzorků s pozitivním nálezem u 529 vzorků. V roce 2017 byl monitoring rozšířen o vyšetřování psů mývalovitých a navýšen na 4 vyšetřované lišky nebo psy mývalovité na 100 km². V roce 2017 bylo vyšetřeno celkem 2 876 vzorků, pozitivních nálezů bylo 684.

Tabulka č. 9: Vyšetření lišek nebo psíků mývalovitých na alveokokózu 2016 - 2017

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2016	1 567	529
2017	2 876	684

Mapa č. 10: Pozitivní nálezy alveokokózy u lišek v roce 2017

3.7. Brucelóza zajíců (Brucellosis suis (v. leporis))

Brucelóza zajíců je nákaza vyvolaná *Brucella suis* sérotyp 2, někdy rovněž uváděná jako *varietas leporis*. Nemocní zajíci vylučují původce sekrety, exkřety, plodovými obaly, a ty mohou být zdrojem nákazy pro prasata. Nákaza je přenosná na člověka, zejména při špatné manipulaci se zvěří i zvěřinou.

Zajíci jsou vyšetřováni podle Metodiky kontroly zdraví na brucelózu a tularemii. Na celém území se na brucelózu a tularemii vyšetřovali uhynulí zajíci, případně ulovení zajíci zaslání na vyšetření na základě vyslovení podezření z nákazy. Ohnisko nákazy se vyhláší na základě průkazu původce bakteriologickým vyšetřením. Za zdolanou se nákaza prohlašuje, pokud se v průběhu tříměsíční pozorovací doby u ulovených nebo uhynulých zajíců z ohniska nebo ochranného pásma nepotvrdí bakteriologicky nález původce onemocnění. Z důvodu zajištění dodání vzorků je vypláceno nálezné za dodané uhynulé zajíce ve výši 150,- Kč za kus na celém území ČR.

Tabulka č. 10: Počet vyšetřených uhynulých nebo ulovených zajíců na brucelózu za roky 2015 - 2017

Kraj	2015		2016		2017	
	vyšetřených	pozitivních	vyšetřených	pozitivních	vyšetřených	pozitivních
Hlavní město Praha	1	0	0	0	0	0
Středočeský kraj	8	1	7	2	7	0
Jihočeský kraj	16	0	17	0	17	0
Plzeňský kraj	12	0	10	0	3	0
Karlovarský kraj	0	0	1	0	2	0
Ústecký kraj	14	0	10	0	1	0
Liberecký kraj	12	0	2	0	3	0
Královéhradecký kraj	3	0	3	0	1	0
Pardubický kraj	1	0	3	0	1	0
Vysočina	22	0	22	0	7	0
Jihomoravský kraj	12	0	1	0	3	0
Olomoucký kraj	0	0	0	0	1	0
Zlínský kraj	5	1	8	0	4	1
Moravskoslezský kraj	3	0	2	1	1	0
Celkem	109	2	86	3	51	1

3.8. Tularémie (Tularemie)

Tularémie je bakteriální onemocnění vyvolané *Francisella tularensis*, vykazuje přírodní ohniskovost, což znamená, že její výskyt je charakteristický pro určité specifické lokality. Zdrojem nákazy mohou být nemocní zajíci, krev sající hmyz, kontaminovaná voda, prostředí. Tularémie je nebezpečná zoonóza. U zajíce může být klinický průběh od akutního po chronický. Od roku 2012 probíhá pasivní monitoring, v jehož rámci jsou vyšetřováni uhynulí a ulovení zajíci, u kterých bylo vysloveno podezření na tuto nákazu. Zároveň je prováděn i plošný aktivní monitoring tularémie zajíců zaměřený na výskyt protilátek. Na celém území republiky se metodou pomalé aglutinace vyšetřovali 3 ulovení zajíci na 100 km².

Tabulka č. 11: Počet vyšetřených zajíců na tularemii v roce 2017

Kraj	podezřelí		plošný monitoring 3ks/100 km ²	
	počet vyšetření	počet pozitivních	počet vyšetření	počet pozitivních
Hlavní město Praha	0	0	5	0
Středočeský kraj	6	2	147	4
Jihočeský kraj	11	2	165	1
Plzeňský kraj	3	1	0	0
Karlovarský kraj	2	1	0	0
Ústecký kraj	1	0	0	0
Liberecký kraj	3	0	0	0
Královéhradecký kraj	1	0	109	0
Pardubický kraj	1	0	127	4
Vysočina	7	0	278	10
Jihomoravský kraj	4	0	160	6
Olomoucký kraj	1	0	171	0
Zlínský kraj	4	0	139	0
Moravskoslezský kraj	1	0	126	0
Celkem	45	6	1 427	25

Mapa č. 11: Nálezy pozitivních zajíců v rámci pasivního a aktivního monitoringu

- Aktivní monitoring ●
- Pasivní monitoring ●

3.9. Vztekliny (Rabies)

Vztekliny je virové onemocnění teplokrevných živočichů, včetně člověka, které napadá nervový systém a končí vždy smrtí. Poslední případ vztekliny byl v ČR zaznamenán u lišky v dubnu roku 2002.

Na území České republiky se v letech 1989 až 2009 prováděla orální vakcinace lišek proti vzteklině, jejímž výsledkem byla eradikace této nákazy na celém našem území a dosažení statusu státu prostého vztekliny, který má ČR od roku 2004. V roce 2015 byl diagnostikován jeden pozitivní případ vztekliny u netopýra večerního. Vztekliny netopýrů je považována za specifickou variantu nákazy, proto jejím výskytem není dotčen statut státu prostého vztekliny.

Riziko zavlečení nákazy na naše území však stále existuje, zejména vzhledem k nálezové situaci v Polsku, proto i v roce 2017 pokračoval monitoring vztekliny zahrnující vyšetření 4 lišek nebo psů mývalovitých na 100 km². Za rok 2017 bylo laboratorně vyšetřeno celkem 3 375 zvířat, z toho 3 121 lišek, všechna vyšetření byla negativní. Domácích zvířat bylo vyšetřeno 170, z toho 64 psů a 100 koček. Volně žijících zvířat bylo vyšetřeno 3 205, z toho 3 121 lišek. U všech vyšetřovaných zvířat byl výsledek vyšetření negativní.

V ČR i přes příznivou nálezovou situaci nadále platí povinnost vakcinovat proti vzteklině psy starší 3 měsíců. Pro chovatele rovněž stále platí povinnost předvést zvíře, které poranilo člověka, ke klinickému vyšetření veterinárním lékařem. Klinické vyšetření se provádí 1. a 5. den po poranění člověka zvířetem. Klinické vyšetření zvířete, které poranilo člověka, bylo provedeno celkem v 3 306 případech, všechna vyšetření byla negativní.

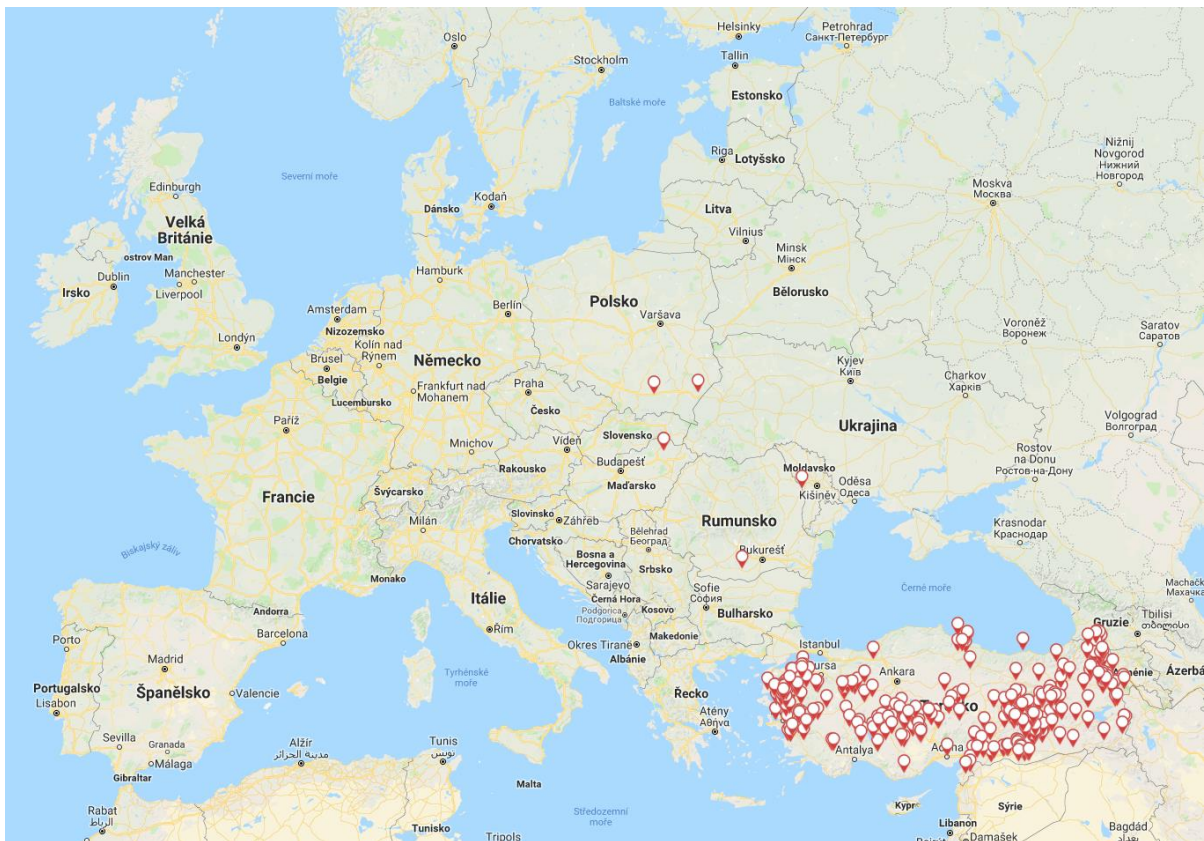
Tabulka č. 12: Počty domácích zvířat vyšetřených na vzteklinu v letech 2013 - 2017

Druh zvířete - domácí	2013	2014	2015	2016	2017
pes domácí	94	84	68	79	64
kočka domácí	132	140	108	96	100
tur domácí	1	0	2	0	0
ovce domácí	1	0	0	0	1
králík domácí	2	2	1	1	1
morče domácí	1	1	1	0	0
myš laboratorní	0	1	0	1	0
fretka	5	5	1	0	1
koza domácí	0	0	0	0	0
křeček domácí	0	2	0	0	0
kůň domácí	0	1	0	0	1
prase vietnamské	0	1	1	0	0
kur domácí	0	0	0	0	1
ostatní domácí savci	0	0	0	2	1
Celkem domácí	238	237	184	179	170

Tabulka č. 13: Počty volně žijících zvířat vyšetřených na vzteklinu v letech 2013 - 2017

Druh zvířete - volně žijící	2013	2014	2015	2016	2017
liška obecná	3088	3044	2 245	3 156	3 121
psík mývalovitý	1	3	24	17	1
jezevec lesní	5	4	8	7	13
kuna sp.	3	14	16	16	12
prase divoké	5	9	6	6	4
srnec obecný	11	5	8	5	7
hraboš polní	0	1	1	4	1
krtek obecný	1	0	1	1	0
netopýr sp.	9	9	20	14	17
ježek sp.	0	1	0	0	0
křeček polní	0	1	0	0	2
lasice sp.	2	1	1	1	0
muflon	1	1	0	0	0
myšice sp.	0	1	0	0	0
vydra říční	1	2	0	0	1
los evropský	0	1	1	0	0
mýval severní	0	2	6	0	1
veverka obecná	0	1	0	3	10
ostatní volně žijící	20	23	16	10	15
celkem volně žijící	3 177	3 123	2 356	3 240	3 205
neuvezené zvíře	0	0	0	1	0
Celkem domácí	238	237	184	179	170
celkem všech	3 415	3 360	2 540	3 420	3 375

Mapa č. 12: Výskyt vztekliny (celkem 341 případů) v Evropě v roce 2017 (ADNS – Animal Disease Notification System)

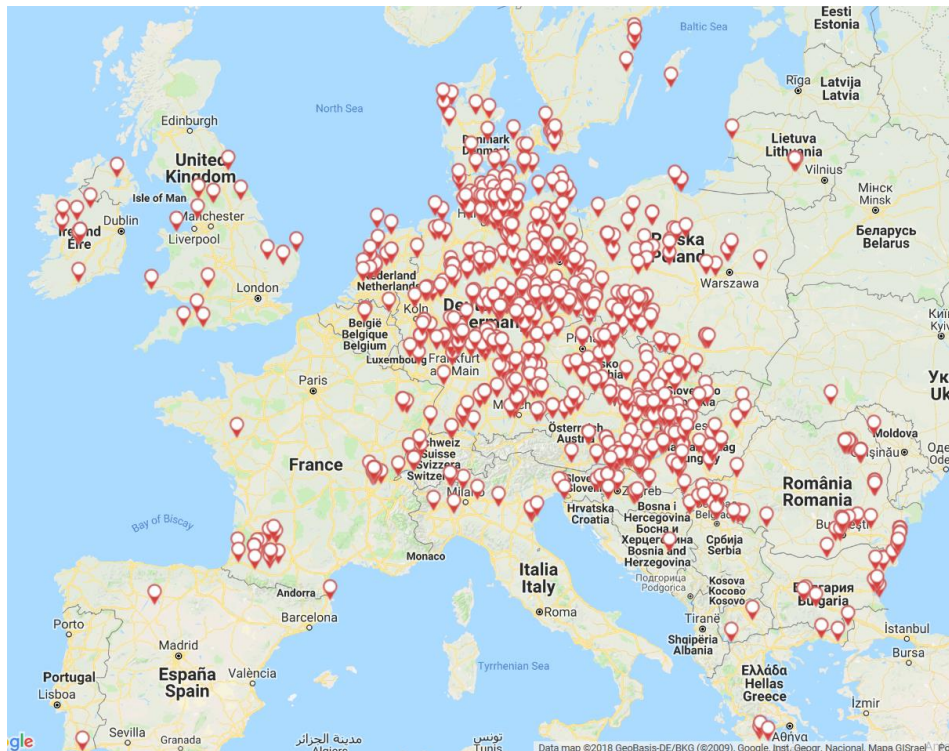
3.10. Aviární influenza - Ptačí chřipka (Avian Influenza)

Výskyt ptačí chřipky u volně žijících ptáků v roce 2017

Viry ptačí chřipky se běžně vyskytují u volně žijících ptáků, častěji u vodních, kteří jsou přirozeným rezervoárem viru aviární infekce. Vodní drůbež je bez klinických příznaků a úhyny jsou vzácné. K přenosu nákazy dochází zejména perorálně prostřednictvím trusu infikovaných ptáků, kontaminovaného krmiva a vody. Aerogenní přenos aviární infekce je možný především v uzavřených objektech a halách.

Po téměř deseti letech bez výskytu vysoce patogenní ptačí chřipky (HPAI) u volně žijících ptáků se na začátku roku 2017 potvrdila ptačí chřipka u celkem 51 volně žijících ptáků na 40 různých lokalitách České republiky. Ve všech případech byla potvrzena HPAI subtypu H5N8, který v té době koloval u migrujících volně žijících vodních ptáků po celé Evropě, viz mapa č. 13. První případ byl potvrzen u dvou labutí v obci Ivančice dne 5. 1. 2017 a poslední pozitivní volně žijící pták byl nalezen dne 22. února 2017 v kraji Vysočina. Od té doby doposud nebyl virus u volně žijících ptáků potvrzen.

Mapa č. 13: Výskyt HPAI u volně žijících ptáků v Evropě v roce 2017

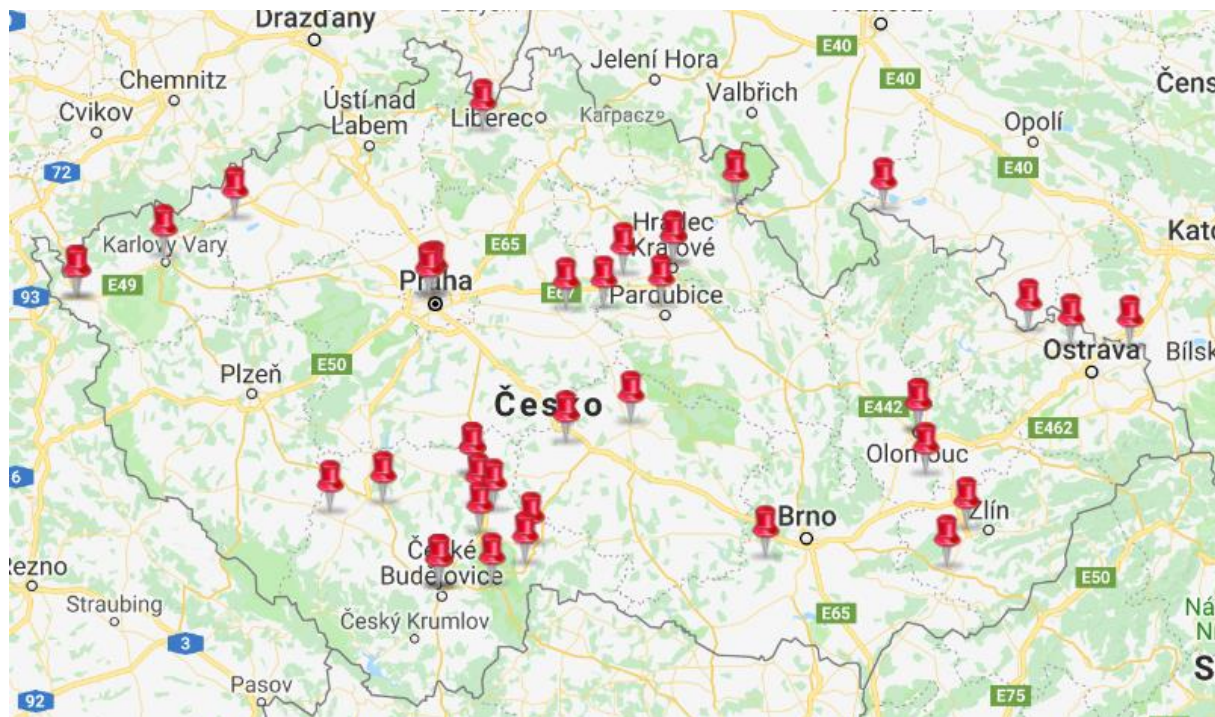

Výskyt HPAI u volně žijících ptáků představuje možné riziko zavlečení viru do chovů drůbeže. Dle evropské legislativy se nepřijímají při potvrzení HPAI u volně žijících ptáků žádná opatření.

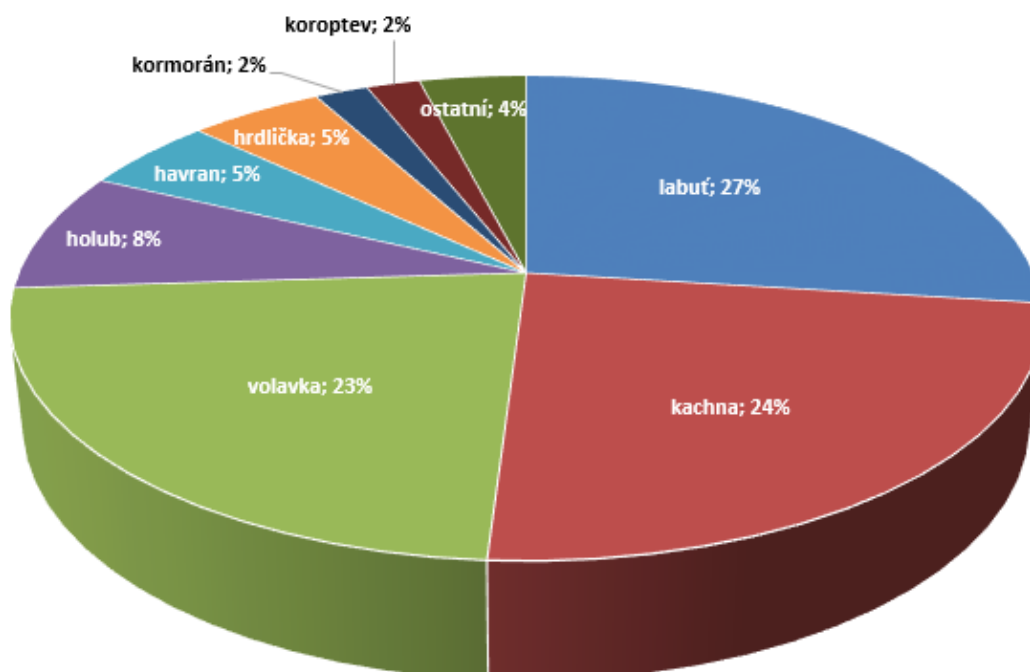
U volně žijících ptáků se v roce 2017 prováděla stejně jako v předchozích letech pasivní surveillance ptačí chřipky. Tato surveillance je založena na laboratorním virologickém vyšetřování nalezených uhynulých nebo nemocných volně žijících ptáků. Je zaměřena především na cílové druhy stěhovavých vodních ptáků, kteří jsou vystaveni vysokému riziku nákazy a mohou se tak uplatnit při přenosu viru vysoce patogenní aviární influenzy do chovů drůbeže. Seznam cílových druhů volně žijících ptáků byl v roce 2017 aktualizován a patří sem poláci, kachny, husice, husy, labuť, potápkovití, čápkovití, volavkovití, pelikáni, kormoránovití, dravci, chřástalovití, slukovití, rackovití, krkavcovití a drozdovití.

V roce 2017 bylo vyšetřeno 330 nalezených uhynulých volně žijících ptáků. Mezi nimi byly nejvíce zastoupeny labuť (90), kachny divoké (79) a volavky (76), viz graf č. 1. Všech 330 nalezených uhynulých volně žijících ptáků bylo laboratorně vyšetřeno a u 51 z nich byl zjištěn virus vysoce patogenní ptačí chřipky subtypu H5N8 (40 labutí, 7 kachen divokých, 2 volavky, 2 husy) na různých lokalitách, viz mapa č. 14.

Mapa č. 14: Místa nálezu pozitivních volně žijících ptáků v roce 2017

Graf č. 1: Procentuální zastoupení vyšetřených uhynulých volně žijících ptáků v roce 2017

Z tabulky č. 14 je patrné kolik volně žijících ptáků bylo vyšetřeno s jakým výsledkem na přítomnost viru ptačí chřipky v letech 2010 - 2017.

Tabulka č. 14: Surveillance ptačí chřipky u volně žijících ptáků v letech 2010 - 2017

Rok	počet vyšetřených volně žijících ptáků	pozitivní nález H5/H7
2010	653	LPAI H5N3 (kachna)
2011	624	LPAI H7N7 (labuť)
2012	102	NE
2013	76	NE
2014	71	NE
2015	60	NE
2016	89	NE
2017	330	51x HPAI H5N8 (40 labutí, 7 kachen, 2 volavky, 2 husy)

3.11. Monitoring parazitóz u spárkaté zvěře

Parazitologické vyšetření spárkaté zvěře (vyjma divokých prasat) bylo zahájeno v České republice v roce 2013 zejména ze dvou důvodů. Prvním byla skutečnost, že doposud nebyl plošný monitoring parazitóz nikdy realizován a tím nebyla možnost zhodnotit oprávněnost každoročního plošného antiparazitárního ošetření volně žijící zvěře užiteli honiteb. Druhým důvodem byla skutečnost, že Česká republika je jediným členským státem EU, který provádí léčení volně žijící zvěře.

Laboratorní vyšetření bylo zaměřeno na plicní a gastrointestinální parazity a pozitivní nálezy parazitů sloužily k provádění cíleného antiparazitárního ošetření spárkaté zvěře v následujícím roce.

Během let 2013 až 2016 bylo celkem vyšetřeno 47 362 vzorků trusu spárkaté zvěře s pozitivním nálezem u 8 742 vzorků.

S ukončením monitoringu byly v roce 2017 vyšetřovány vzorky trusu spárkaté zvěře z jednotlivých honiteb na základě dobrovolnosti a jako podmínka pro možné antiparazitární ošetření zvěře v následujícím roce. Vzorky trusu k laboratornímu vyšetření byly v honitbách odebírány tak, aby jeden vzorek byl odebrán z jednoho katastrálního území. Pro účel možného použití antiparazitárních přípravků bylo stanoveno, že pozitivními vzorky jsou vzorky vyšetřené na střevní a plicní parazity, kde výskyt vajíček parazitů byl hodnocen na +++ a +++++, což odpovídá střední až silné invazi parazitů.

V roce 2017 bylo takto vyšetřeno celkem 214 vzorků, z nichž bylo 45 pozitivních.

Tabulka č. 15: Vyšetření spárkaté zvěře na plicní a gastrointestinální parazity

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2013	5 411	875
2014	12 816	3 055
2015	14 853	2 509
2016	14 282	2 321
2017	214	45

**Státní
veterinární
správa**